І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXV Ч. 184. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 25-го ВЕРЕСНЯ 1958 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 25, 1958 No. 184. VOL. LXV.

ВИБОРИ В МЕЙНІ БУЛИ ПРИЧИНОЮ РЕЗИГНАЦІЇ АДАМСА — ЗАЯВЛЯЮТЬ ДЕМОКРАТИ

Вашингтон. — У відповідь на радіо-телевізійну промову Шермана Адамса, виголошену з приводу його резигнації із становища головного асистента през. Айзенгавера, в якій Адамс обвинувачував демократичну партію в намаганні знеславити його, як людину і політика — крайовий провідник демократичної партії Пол. М. Ботлер заявив, що головним приводом до резиґнації Адамса була політична доцільність, а не „кампанія знеславлювання". Склав цю свою заяву Ботлер під час радіо-телевізійного виступу, влаштованого спеціяльно для відповіді Адамсові у вівторок дня 23-го вересня ц. р. У своїй промові Ботлер висловив докір вбік през. Айзенгавера за те, що він не засудив морально невідповідної поведінки свого асистента у взаєминах з Бернардом Голдфайном, бостонським індустріялістом, який обдаровував Адамса різними речами і платив за нього готелеві рахунки. За словом Ботлера, Адамс намагався виправдати себе, заявляючи, що він не зробив нічого злого, хоч проведені конґресовими комісіями переслухання довели правду поставлених йому закидів. „Мабуть чи не найбільшою трагедією — сказав Ботлер — є те, що Шерман Адамс не покидає Білого Дому у висліді суворого, але справедливого засуду збоку свого зверхника през. Айзенгавера". Залишив своє становище Адамс тільки з огляду на політичну доцільність. До резиґнації не примусила його „нищівна" кампанія демократичної партії, але перемога демократів під час виборів у стейті Мейн, де населення — відкидаючи республіканських кандидатів — засудило поведінку Адамса, значить зробило те, чого не зробив ні він сам, ні його зверхник през. Айзенгавер. В

Пол М. Ботлер

дальшому Ботлер пригадав факти, зв'язані із справою Голдфайна, які — на його думку — довели повністю, що Адамс не тільки отримував дарунки, але й інтевеніював у користь Голдфайна в різних установах. Так же само виступив проти Адамса демократичний конґресмен з Аркенсо Орен Гаррис, голова палатної підкомісії для розгляду недоглядів в урядових аґенціях. Гаррис заявив, що підкомісія не мала на меті вести і не вела ніякої кампанії знеславлювання проти Адамса, а тільки встановляла факти. За все те, що привело Адамса до резиґнації, він повинен обвинувачувати тільки себе, а не кого іншого. У зв'язку з промовою Ботлера провідник республіканської партії Мід Алкорн заявив, що ніхто з республіканців не намовляв ані не спонукував Адамса подавати прохання про резиґнацію і що Адамс зрезиґнував тільки за власним бажанням.

Республіканці оскаржують Трумана в перекручуванні фактів

Вашингтон. — Голова Республіканського Крайового Комітету Мід Алкорн видав окрему летючку, в якій оскаржує колишнього президента Гаррі С. Трумана в тому, що він у своїх трьох промовах в минулому тижні аж п'ять разів перекручував і фальшував факти в некористь республіканців. Алкорн пише, що Труман повинен би виснити північним демократам, чому південні їхні колеґи виступають проти об'єднання шкіл, а не перекручувати факти, щоб поборювати республіканців. В летючці заперечується твердження Трумана, що республіканці навмисно збільшують число безробітних і вказується на те, що тепер є найбільше число затруднених і найбільша крайова продукція під час миру. Тепер особисті прибутки робітників стоять на рекордовій висоті, а Труман каже, що республіканці зменшують заробітки. Державне заборгування під час демократичних урядів збільшилося на 234 більйонів долярів, а республіканці стараються про зрівноважені бюджети. Труман заявив після прочитання цієї летючки, що він „ніколи не обманював американського народу", а республіканці стараються тепер вилізти з неприємної для них ситуації.

ПОМЕР МИКИТА КУЗЬМИН ПРЕДСІДНИК 229 ВІДДІЛУ

Скрентон, Па. (Я.П.) — 21 вересня 1958 помер тут на 85 році життя, Микита Кузьмин, предсідник 229 Відділу УНСоюзу. Покійний походив з села Пеньківці, збаразького повіту. Належав до заслужених піонерів, які побудували все наше громадське життя в цім краю. Був членом УНСоюзу повних 49 років. Мимо свого високого віку, він до смерти виконував відповідальні обов'язки предсідника свого Відділу.

В АМЕРИЦІ

● **О 9.10 год. перед полуднем 23-го вересня скінчилося літо і почалася осінь.** У той час було т. зв. осіннє рівнодення, сонце стояло над рівником, а тривалість дня і ночі на всій землі була однакова. Літо почалося 21-го червня, а зима почнеться 22-грудня, коли сонце стоятиме над Зворотником Козорога.

● **Голова Крайової Ради Церков о. д-р Едвін Т. Далберґ** із Ст. Луїсу заявив, що релігійні провідники думають над тим, чи не добре було б зорганізувати „Міжнародний Духовий Рік" на взір Міжнародного Геофізичного Року — для дослідження спіритуальних проблем, спільних усім народам, християнським і нехристиянським.

● **Увечері 23-го вересня** жиди почали відзначати своє найбільше рел. свято Йом Кіппур (Свято каяття). Голова Юнайтед Джуїш Аппілу, Морріс В. Беренстейн, з цієї нагоди закликав одновірців жертвувати на допомогу жидам поза ЗДА. Ця організація запланувала зібрати цього року 40,000,000 долярів.

● **Найстарша американська журналістка** Клер Джейн Голлет із Гайенніс, Массачусетс, відзначаючи своє 100-річчя, заявила, що зовсім не хоче йти на емеритуру, а думає й далі працювати в часописі „Барнстейбл Патріот" (виходить від 1830 р.), в якому працює вже 40 років.

● **56-річний автор** найпопулярнішої в ЗДА книжки „Тільки в Америці", Гаррі Голден, як тепер виявилося, 25 років тому відбув 5річну кару тюрми за шахрайство в поштовому уряді.

● **31-річний моряк Ліо Тирк** з'явився до поліції і „признався", що це він убив в 1955 році нюйоркського фінансиста Серджа Рубінштейна. Поліція його не затримала: Ліо Тирк умово-хворий і лікується в місцевому шпиталі.

ЗДА знову домагаються від Москви вісток про розбитий літак

Москва. З'єдинені Держави по нинішній день нічого певного не знають про катастрофу, яка 2-го вересня ц. р. стрінула американський військовий літак під час його лету з Адани до Трапезунду на турецькій території. Совети повідомили Америку 12 вересня, що літак розбився на совєтській території та що згинуло шістьох американських летунів. У ноті з 19 вересня Совєти обіцяли видати тіла убитих летунів. Але в обох нотах не сказано нічого про долю решти 11-ох летунів, ані теж не подано призвища, хто згинув, а хто врятувався і яка, властиво, була причина катастрофи. Америка закинула Совєтам, що це совєтські літаки загнали американський літак вглиб території СССР і там його збили, — большевики заперечили цьому, але не відповіли взагалі на вимогу, щоб допустити американську комісію на місце випадку. Нова американська нота з минулої неділі, яку оприлюднено в американській пресі у вівторок 23 ц. м., звертає увагу, що від трьох тижнів родини летунів не мають ніякої вістки про їх долю. Нота повторяє давні вимоги щодо слідства в справі причин катастрофи. На 24 ц. м. визначено повернення тіл убитих американських летунів.

Секретар здоров'я вимагає більше фондів на охорону проти радіяції

Вашингтон. — Секретар здоров'я, виховання і добродійности, Артур С. Флеммінґ заявив на пресовій конференції що конче треба збільшити федеральні, стейтові і самоуправні фонди на охорону населення проти атомової радіяції. Флеммінґ заявив, що представники уряду здоров'я працюють спільно з Комісією Атомової Енерґії над проєктом закону, який вирішував би цю проблему. В січні 1959 року численні стейтові леґіслятури мають ухвалити законопроєкт в цій справі. Флеммінґ заповів, що в найближчій пресовій конференції повідомить, яка радіяція є в водах коло атомових фабрик, і чи збільшилася радіяція в повітрі від останнього повідомлення, яке було видано 9 місяців тому. Він сказав, що треба б мати реєстр всіх рентґенівських апаратів, щоб можна було сказати, чи зле забезпечені рентґенові лікарські машини не є шкідливі для людського здоров'я.

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ КОНҐРЕС ВІДБУВСЯ В БРЮССЕЛІ

Брюссель. (Л. О. О.) — З нагоди світової вистави Український Християнський Рух влаштував тут в днях 19 до 21 вересня 1958 р. Конґрес, присвячений проблемі европейської спільноти народів у світлі християнської науки. Конґрес цей, до речі одинока цього роду українська імпреза в Брюсселі під час світової вистави, був офіційно визнаний Генеральними комісарами Ватиканського павільйону і бельгійського уряду і відбувався в авдиторії ватиканського павільйону „Цівітас Деі". Під час трьох денних засідань конґресу, в якому брало участь п'ятдесят учасників, переважно діячів УХР і запрошених гостей, а теж представники преси, було виголошених дванадцять доповідей, що з різних поглядів висвітлювали проблему европейської спільноти. Доповідачами були: о. проф. Ів. Гриньох, проф. В. Янів, о. проф. І. Тилявський, д-р К. Митрович, д-р М. Гоцій, проф. О. Кульчицький, проф. Іван Мірчук (особисто відсутний, доповідь відчитано), інж. А. Андрієвський, проф. Є. Гловінський, д-р М. Заяць, проф. Р. Якемчук і о. д-р М. Марусин. Виголошені доповіді вийдуть друком у французькій мові.

На завершення праць Конґресу відбулась в головній церкві Ватиканського павільйону величава Архиєрейська Служба Божа, що її відслужили митрополит Кир Максим Германюк (Канада) і архиєпископ Кир Іван Бучко (Рим) в асисті двадцяти священиків. Співав до Служби Божої голляндський Візантійський хор під керівництвом д-ра М. Антоновича. В Службі Божій взяли участь, крім кількасот українців, тисячі різних чужинців, що їм в трьох мовах (французькій, фляманській й німецькій) пояснювано українську літурґію. Ціла Служба Божа була передавана голосниками Ватиканського павільйону і викликала велике зацікавлення всіх відвідувачів цього павільйону, в тому і деяких туристів з СССР. Взявши до уваги, що т. зв. суверенна УРСР не спромоглась, а чи радше не дістала з Москви до-

(Закінчення на стр. 4-ій)

СПОРТОВІ ЗМАГАННЯ І ФЕСТИН НА СОЮЗІВЦІ — ВЕЛИКА АТРАКЦІЯ ЦЬОГО КІНЦЯ ТИЖНЯ

Союзівка, Кергонксон, Н.Й. Відбиванковий турнір за першенство Союзу Українських Спортових Товариств і перехідні чаші УНСоюзу, що відбудуться тут в суботу, 27-го вересня, та осінній фестин в неділю, 28-го вересня, получений з вибором „Міс Союзівки" на 1959-ий рік, заповідаються як одна з найбільших і найбільш атракційних спортових і розвагових імпрез під вільним небом у цьому році. У відбиванкових змаганнях, що мають початись точно вполудне в суботу 27-го вересня, зголосили свою участь вісім чоловічих дружин: УАСТ „Беркут" з Перт Амбою, УАСТ „Довбуш" з Ню Гейвен, „БСК „Ньоман" з Савт Ривер, УСК „Плай" з Ню Йорку, СУМА „Скала" з Нюарку, УСК І і УСК ІІ з Ню Йорку та УСТ „Тризуб", переможець з минулого року, з Филаделфії. Разом з ними змагатимуться за перемогу п'ять жіночих дружин: УАСТ „Беркут" з Перт Амбою, УАСТ „Довбуш" з Ню Гейвен, УСК І і І з Ню Йорку та УАСТ „Тризуб" з Филаделфії. Перехідні чаші УНС та „Союзівки" будуть вручені переможцям врочисто в неділю. Зокрема великою атракцією буде осінній фестин в неділю, 28-го вересня. Перед полуднем цього дня буде відправлена на Союзівці полева Служба Божа, а фестинова програма почнеться о год. 3-ій пополудні. У програмі є головно вибір „Міс Союзівки" на 1959-ий рік, що в цьому році відбуватиметься на взір вибору „Міс Америки". Вечорами, впродовж трьох днів цього кінця тижня, в п'ятницю, суботу і неділю, відбуватимуться забави. Атракційні програми, як і не менш атракційна ранньо-осіння природа на цій оселі, при цьому і відсутність звичайного в літніх місяцях автомобільного руху на шляхах, що збільшує приємність вже самої поїздки на Союзівку, заповідають велику кількість гостей, до прийняття та відповідного забезпечення яких Союзівка вже цілком приготована. З уваги на закінчення вакаційного сезону, Союзівка має багато вільних приміщень та нічліґів для гостей, що бажають провести там три чи два дні цього атракційного кінця тижня.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ЛИВАНУ

Генерал Фуад Шегаб, новий президент Ливану (ліворуч) стоїть поруч із своїм попередником, про-західнім президентом Камілем Шамуном. Шегаба вибрано одноголосно президентом на засіданні парляменту 31-го липня ц. р. Він обіцяв тіснішу співпрацю з іншими арабськими країнами, заведення ладу в Ливані та відкликання відтіль американських військ.

У Ливані новий президент перейняв урядування

Бейрут. — У Ливані започаткувалась у вівторок 23 вересня ц. р. нова історична епоха: почав урядувати новий президент, генерал Фуад Шегаб. Останнім актом попереднього президента, Каміля Шамуна, було прийняття димісії уряду Самі ес-Сольга, який, зрештою, сам виїхав був вже три дні тому з Ливану до Туреччини. Каміль Шамун виїхав безпосередньо перед церемонією перейняття влади новим президентом на відпочинок в гори, але він заповів, що вернеться до Бейруту, „щоб служити батьківщині, як рядовий громадянин." Щоб не допустити до будьяких заворушень чи акту терору, у вівторок обов'язувала в Бейруті цілий день заборона виходити на вулиці. Фуад Шегаб приїхав до парляменту оточений військовими „джіпами". В короткій промові він заповів, що „працюватиме над швидким відкликанням американських військ". Це був одинокий натяк на ситуацію, в якій попередній президент Шамун закликав ЗДА на поміч проти посередньої аґресії, яка грозила Ливанові втратою самостійности. За загальним переконанням, новим прем'єром стане один із провідників опозиції Рашід Карамі. Тому, що більшість в теперішньому парляменті ставиться ворожо до покликання на прем'єра будь-котрого політика, який був заанґажований у збройній партизанці проти режиму Шамуна, парлямент, мабуть, буде розв'язаний. Фуад Шегаб, який був командантом ливанської армії, збереже те становище, а що парлямент фактично нечинний то він зосередить в своїх руках всю повноту влади. Це облегшить йому перевести найважливіше і найтрудніше завдання: роззброїти цивільне населення і таким чином зліквідувати „приватні армії", які штовхнули край в піврічний період повної анархії.

Москва закидає Америці „зламання законів про дипломатичні взаємини"

Москва. — Совєтська преса загострила свої атаки на З'єдинені Держави за відіслання назад ноти Хрущова у справі кризи в протоці Формози. Московська „Правда", продовжуючи традицію совєтської пропаґанди, для якої біле є чорним і навпаки та продовжуючи привичну тактику приписування іншим власних гріхів, твердить, що Америка „зламала загально прийняті закони і звичаї в дипломатичних взаєминах". Московська „Правда" промовчує сутні причини відіслання совєтської ноти, наведені дуже докладно в офіційній американській заяві у цій справі (фальшиві закиди, погрози, особисті образи під адресою Президента), зате закидає тій заяві „непристойність тону та наклепницькі вигадки під адресою Совєтського Союзу". За большевицькою пропаґандою, ЗДА тому відіслали назад Хрущову ноту, бо „правда боить" й „Америка хотіла свідомо загострити ситуацію та не знала, що відповісти на слушні арґументи Хрущова. Тон і зміст статті „Правди" ще напастливіші, ніж ота відіслана нота. Совєти твердять, що „політика ЗДА опинилася над берегом банкруцтва", і далі відгрожуються, якщо ЗДА не відійдуть „геть" з обширу Формози. Остання совєтська нота і ці пресові голоси загострили дипломатичну ситуацію довкола справи Формози. Тому й погіршились вигляди на порозуміння у переговорах у Варшаві між американським та комуно-китайським амбасадорами.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Маніфестація з приводу трагічних роковин голоду в Україні** відбудеться в Шикаґо в неділю дня 5 жовтня ц. р. в залі школи ім. Шопена. Влаштовує цю маніфестацію окремий громадянський комітет, до президії якого входять А. Артимович, І. Дужанський, О. Масловський, М. Семчишин і П. Туруля. Цього ж дня в українських церквах у Шикаґо будуть відправлені молебні і богослужения за жертви зорганізованого Москвою в 1933 р. голоду.

● **Зустріч з п-ні Славою Стецько,** гостею з Европи і редакторкою часопису „АБН — Кореспондент" організує референтура жіноцтва 2-го Відділу ООЧСУ в Ню Йорку. Зустріч відбудеться в суботу, 27го вересня ц. р. о год. 7-ій вечора в малій залі Українського Народного Дому (140-42 Друга Евню, Н. Й.). В програмі вечора доповідь п-ні Слави Стецько на тему: „Українська визвольна боротьба і вільний світ", 2) Обмін думок за склянкою чаю.

● **Ютицька англомовна газета „Ютіка"** надрукувала в числі з 17 вересня 1958 р., розмову з українкою Романою Гарбовською і Ярославом Ликтеєм. Обидвоє заявили, що вони живуть надією на поворот в Україну, звідки мусіли втікати перед большевиками. Ярослав Ликтей, вчитель в ютицькій середній школі ім. Міллса і Ютицькому Каледжі, підкреслив ще, що він хотів би здобути як найбільше знання, щоб потому використати його для добра українців у ЗДА і в інших країнах світу.

● **Проф. Василя Плюща** переобрано на голову Спілки Визволення України. Відбувалися ці вибори на Великому Вічу згаданої організації шляхом відкритого голосування.

● **Теодор Терен Юськів,** відомий український співак-тенор, що живе постійно в Ню Йорку, виїхав з початком вересня ц. р. до Міляно в Італії, заанґажований для виступів в операх і з концертами. Перебуватиме п. Терен-Юськів в Італії 8 до 10 місяців.

● **Захарій Макаренко,** український мистець, що виставляв востаннє у нюйоркській ґалерії Бурра, одержав нагороду за свої праці на виставці образів у Порктовн Гейтс. З. Макаренко є членом Ліги Американських Професійних Артистів.

ОН ВІДКЛАЛИ НА РІК СПРАВУ ЧЛЕНСТВА КОМ. КИТАЮ

Об'єднані Нації. — На Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй відкладено дебату над допущенням комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй знову на один рік, рішивши не дискутувати про це на біжучій сесії. В голосуванні 44 голоси висловилися „за" прийняття рекомендації Головної Комісії ОН, щоб справу відкласти на рік, 28 „проти" і 9 держав стримались від голосування. Міністер військових справ Індії Крішна Менон, який був головним пропаґатором комуно-китайської справи, арґументував, що теперішня дебата над справою прийняття комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй підвищила б шанси мирного полагодження спору в Тайванській протоці. Йдучи по лінії совєтської і комуно-китайської політики, Крішна Менон обстоював, що спір за Формозу (Тайвань) і прибережні острови — це „внутрішньо-китайська справа" і що її повинні полагодити „обидві китайські сторони", що у практиці значило б, що ЗДА повинні відкликати свої збройні сили з обширу Формози, а китайським комуністам треба би відкрити шлях для завоювання всіх тих островів включно з Формозою і переведення там нової кривавої різні, — точно так, як цього хоче Хрущов. Зрештою, у вівторок над цією справою вже не було дебати і тільки від південно-американських країн промовляв мексиканський міністер Рафаель де ля Коліна. Всі південно-американські держави голосували за відкладення справи. Хоча комуністичний Китай і його оборонці віднесли нову поразку, проте, порівнюючи з попередніми роками, їхні шанси поправились. Справа допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй виринає щороку на Генеральній Асамблеї, почавши від 1951 р., і — за американською тактикою — щороку її відкладають. У 1956 р. 47 голосів було за відкладення, 24 проти, 8 стрималось. У минулому році 48 було за відкладення, 27 проти і 6 стрималось. Таким чином, у цьому році зменшилось число рішучих противників прийняття комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, зате збільшилось число нерішених. Найприкріше, що не було одностайности в західньому бльоці НАТО. Данія і Норвегія висловились в користь внесення Індії, а Греція, Ісляндія і Портуґалія стримались від голосування. З невтральних европейських демократичних країн ще Ірляндія, Швеція і Фінляндія підтримали справу комуністичного Китаю, а Австрія стрималась. Разом із совєтським бльоком голосувала більшість азійсько-африканських країн. Іран, Японія, Йорданія, Ливан, Малаї, Пакістан, Сіям і Туреччина з-посеред азійських країн голосували проти комуністичного Китаю, а з африканських країн солідаризувались з становищем ЗДА Етіопія, Ліберія і Південна Африка. Ізраїль, Ляос, Лібія, Савді Арабія і Тунісія були між тими, що „стримались".

Франція протестує проти визнавання підпільного уряду Альжиру

Париж. — Французький уряд запротестував в столицях Марокко, Тунісії і Лібії проти визнання тими країнами підпільно-революційного уряду Альжиру, який має свій осідок в Каїро та якого деякі члени перебувають у французькій в'язниці. Проте — за твердженням часописів — Франція не витягне ніяких дальших консеквенцій з того лібійського та марокканського проголошення, бо ані вона, ані названі три північно-африканські держави не бажають собі погіршення своїх взаємин. Водночас, не у формі дипломатичної ноти, а заяви речника уряду для преси, Франція запротестувала проти інтерв'ю Хрущова у „Правді", де Хрущов гостро накинувся на про'єкт нової французької конституції, назвавши її відкриванням дверей для правління фашизму у Франції та параваном для реакційних кіл, що ховаються за престиж особи генерала де Голя. Французький уряд називає заяву Хрущова грубим втручанням у внутрішні справи Франції. Зрештою — коментують газети — французькі урядові чинники не є сердиті на Хрущова, бо його атака проти де Голя і проєкту нової конституції збільшила шанси перемоги де Голя у плебісциті 26 ц. м. у Франції.

Ізраїль дістає від Заходу зброю

Єрусалим. — До Ізраїлю почали знову напливати невеличкі, але постійні траспорти зброї — стверджують тамошні кореспонденти. Корисна для Ізраїлю зміна прийшла після перевороту, що стався 14 липня ц. р. в Іраку, який сильно скріпив на Середньому Сході впливи націоналістичної Об'єднаної Арабської Республіки, що в ділянці закордонної політики користується підтримкою Совєтів та з свого боку тісно з ним кооперує. У вересні ц. р. ЗДА вперше від 1955-го року вислали до Ізраїлю траспорт зброї, включивши до таких пів-військових предметів, як вантажні авта і „джіпи", також протитанкові гармати. Проте Америка підкреслює, що вона ніколи не була і тепер не є головним доставцем зброї для Ізраїлю. Таким доставцем була і є Франція, а в останньому часі приєдналися до неї ще й Англія та Канада.

У СВІТІ

● **У Марселі,** великому портовому місті у Франції, головним промовцем минулої неділі на скликаному комуністами вічі, проти конституції де Голя, був колишній прем'єр соціяліст Фелікс Жуен. Комуністична преса у Франції відразу добачила в цій події зародок „народного фронту", себто комуністично-соціялістичного бльоку, про який мріють комуністи. Натомість соціялістичні газети написали про Жуена, як про „збанкрутованого політика, який відірвався від власної партії і шукає союзників".

● **Біля м. Комбай в Індії,** за 270 миль від Бомбаю, індійські геологи, що працюють там разом з совєтськими фахівцями, натрапили на глибині 6,440 стіп на джерела нафти.

● **У Східній Німеччині** проголошено на 16 листопада ц. р. нову комедію „парляментарних виборів", в яких виборці голосуватимуть лише на один список „кандидатів", призначених партійною клікою. Комуно-німецький прем'єр Отто Гротеволь сам признав, що при вільних виборах комуністичний режим зник би протягом ночі. Він заявив, що не може бути й мови про об'єднання Німеччини на базі вільних виборів, бо комуністи „не дозволять картками скасувати соціялістичний лад".

● **У Східньому Пакістані** минулої суботи в обласному парляменті зчинилася бійка. Один посол кинув кріслом на голову парляменту, після чого посли кинулися до мікрофона виголошувати підбурливі промови, а інші силою їх затитькували. Парляментарна сторожа з трудом втихомирила войовничих послів. Причиною цього заворушення був закид, що голова парляменту з опозиційної партії старається не допустити до затвердження голосуванням нового прем'єра, кандидата партії більшости.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РЕЗИҐНАЦІЯ АДАМСА

Колишній губернатор Ню Гемпширу, що протягом п'яти з половиною років був правою рукою президента Айзенгавера із скромним титулом „асистента", Шерман Адамс, зрезиґнував із свого становища в Білому Домі під сильним політичним натиском не тільки партійних противників, але може ще більше партійних однодумців. Він склав про це драматичну заяву через радіо-телевізійну сіть в минулий понеділок 22 ц. м., безпосередньо після довгої розмови на цю тему з президентом Айзенгавером. Президент, прийнявши його резиґнацію, затаврував умовини, в яких вона прийшла, і висловився з найбільшими похвалами про Шермана Адамса, як людину та працівника на високому щаблі державно-адміністраційної драбини. „Ваша некорислива й невтомна праця в Білому Домі і прив'язання до мене були загальнопризнані. Ваша діяльність була знаменита; громадськість була користувачем вашої жертвенної праці. Після шести років нашої тісної співпраці ви маєте, як і завжди мали, моє повне довір'я, мою симпатію і пошану. Вашу резиґнацію приймаю із смутком..." Подібні слова найвищого признання висловили віце-президент Ричард Ніксон, голова Крайового комітету Републіканської партії Мід Алкорн і інші державні та політичні діячі, які не говорили б цього, коли б не знали, що Шерман Адамс — дійсно вартий такої високої оцінки.

Саме у зв'язку з ствердженням найавторитетніших чинників, що Шерман Адамс зробив протягом останніх шістьох років визначні послуги своєму народові, його резиґнація стала подією, яка має два аспекти: персональної трагедії і публічного явища. Шерман Адамс має за собою кругло двадцять років публічної служби. Від своїх приятелів і співробітників він вимагав безоглядної чесности та простолінійности і немилосердно таврував корупцію в усіх її формах. Тим трагічнішим парадоксом стала голосною в останніх тижнях повторювана вимога, щоб він зрікся свого становища в Білому Домі з уваги на погане світло, в якому він опинився, коли Конґресова комісія виявила, що він приймав дарунки від фабриканта Бернарда Ґолдфайна. Сам Адамс признав перед згаданою Комісією, що він завинив „помилковим підходом", але „не інтенцією" і „не ділом". Тепер, відходячи ще в силі віку, бо на 59-му році життя, з суспільної служби, він не признав за собою ніякої вини. Навпаки, він ствердив: „я не зробив нічого злого", „я ніколи не впливав і не старався впливати ні на яку аґенцію, ні на якого урядовця чи службовця в будь-якій державній станиці в будь-якій справі чи щодо прийняття будь-якого рішення".

А все ж, не зважаючи на всі ті признання під адресою Шермана Адамса і ствердження його незаперечних заслуг, без сумніву залишився факт, що він дозволяв Бернардові Ґолдфайну постійно оплачувати за себе готелі (разом на суму кількох тисяч), прийняв від нього в дарунок дорогий плащ, перський килим і ін. Шерман Адамс твердив відразу і тепер у своїй прощальній промові говорив тільки про обмін дарунками, а не про односторонне приймання їх. Він не інтервеніював у користь Ґолдфайна перед будь-якими державними властями, але запитував про „труднощі" Ґолдфайна і сам признав на Конґресовій Комісії, що такий запит з Білого Дому міг мати вплив на рішення державної аґенції. Коли б Шерман Адамс не займав такого високого становища, що його він займав, коли б він сам не був такий безкомпромісовий у вимаганні етичної непорочности державних службовиків, і коли б Бернард Ґолдфайн не поводився з такою ароґанцією, яку він виявив на конґресовому переслуханні, то, може, публічна опінія не зреаґувала б так гостро. Адамс упав жертвою своєї льояльности супроти промислового магната, який методично масовими дарунками старався здобувати собі приятелів у державному апараті, — починаючи від секретарок, а кінчаючи на конґресменах, сенаторах та штабі Білого Дому. Адамс і в радіопромові називає Ґолдфайна своїм приятелем. Але публічна опінія дивиться кривим оком на таку приязнь. І вона виявила це у виборах в стейті Мейн 8-го ц. м., завдавши дошкульної поразки Републіканській партії. Тоді й Шерман Адамс зрозумів, що треба, „щоб зник предмет атак, бо тоді припиняться атаки". Він відійшов для добра партії і Президента, і це теж треба зарахувати йому в добро. Але Шерман Адамс не відійшов без ніякої вини з свого боку, бо на тому становищі, яке займав, він повинен був бути обережніший у підборі приятелів та у взаєминах з ними. І тому „афера Адамса" скінчилась, але залишила моральну науку, актуальну на всі часи.

МІЖНАРОДНИЙ МОНЕТАРНИЙ ФОНД

Наприкінці минулого місяця президент Айзенгавер підкреслив велике значення Міжнародного Монетарного Фонду і запропонував, щоб і ЗДА і всі інші держави, члени фонду, збільшили свої вкладки до цієї організації, про яку мало говориться й пишеться, але яка виконує дуже важливу працю.

Вашингтонський фінансовий співробітник „Ню Йорк Таймсу" Едвін Л. Дейл пригадує листопад 1956 року, коли то під час Суезької кризи часописи друкували статті під грубими заголовками „Англія на порозі фінансової кризи". І так воно й було б, твердить він, що Англію охопила б фінансова криза, якби вже тоді не існував Міжнародний Монетарний Фонд, і якби його керівним директором не був тоді швед Пер Якобссон.

Впродовж останніх двох років не було у вільному світі поважнішої фінансової кризи, і поборення її це є заслугою енерґійного шведського економіста, 62-річного Пера Якобссона, що народився був у малому шведському селі, і закінчив Уппсальський університет.

В 1930 році президент Герберт Гувер оголосив славну мораторію воєнних репарацій. Ця зміна в економічній політиці Европи вимагала зміни в проводі так званого репараційного Банку Міжнародних Розрахунків у Базелі (Швайцарія). І ось тоді, 28 років тому, майбутній професор університету, Пер Якобссон, став міжнародним громадським трудівником, яким є і донині.

Але вернімось до фінансової кризи, що спіткала Англію в листопаді 1956 року внаслідок закриття Суезу єгипетським прем'єром Нассером. Англійський фунт раптово покотився вниз, і тоді почав діяти Міжнародний Монетарний Фонд. Англія одержала з Монетарного Фонду 531 мільйон долярів, а крім того дістала дозвіл, на випадок потреби, витягнути з того фонду ще 739 мільйонів (з якого досі не скористала). Внаслідок цього англійському фунтові привернено його давнішу вартість, а Велика Британія — банкір для світової торгівлі — не мусіла в розпуці обмежувати свого імпорту і своїх фінансових зобов'язань.

Міжнародний Монетарний Фонд в останніх роках переводив фінансові трансакції не тільки з Великою Британією, — з цього фонду користали: Франція (394 мільйони), Японія ($125 млн.), Індія ($200 млн.), Голляндія ($138 млн.) та Арґентина ($175 млн.), а також цілий ряд менших держав. Це все були, звичайно, короткотермінові позички, які мусіли бути сплачені, згідно зі статутом, протягом 5-х років. Але хоч держави-боржники мусять сплачувати свої зобов'язання в короткому реченці, в Міжнародному Монетарному Фонді панує такий великий рух, що дуже часто бракує готівки, щоб вдоволити бажання всіх тих держав, які потребують грошей. І тому президент Айзенгавер недавно заявив, що уряд ЗДА підтримує пропозицію, щоб усі члени цього фонду збільшили в ньому свої внески.

Як засновано Міжнародний Монетарний Фонд?

Його творці скористали з гіркого досвіду після першої світової війни, коли запанувала економічна криза, і валюта в европейських державах обнизилася до такої міри, що домашні господині йшли на щоденні закупи з мільйонами в кошиках. Експорт і імпорт товарів тоді надзвичайно зменшились, бо не було грошей, за які можна було б їх імпортувати і експортувати. І так, крайнє звуження міжнародної торгівлі було головною причиною економічної кризи в тих часах.

Щоб не допустити до такої кризи після закінчення другої світової війни, ЗДА й Велика Британія рішили заснувати Міжнародний Монетарний Фонд. В цьому найбільше заслужилися відомий англійський економіст Джан Мейнард Кейнс і асистент секретаря скарбу ЗДА Декстер Вайт (він покінчив самогубством в нюйоркському готелі в 1948 році, коли виявилися його зв'язки з комуністичними шпигунами). В 1944-му році, коли всі підготовчі праці були переведені, запрошено на нараду до Бреттон Вуд, Н. Гемпшир, делеґатів 44-ох держав, які підписали чартер нової організації. Американський Конґрес ратифікував договір про приналежність ЗДА до Міжнародного Монетарного Фонду, і так виникла нова світова фінансова інституція.

Після другої світової війни не повторилося те, що було в 20-их роках після першої світової війни. У фонді були різні світові валюти, а теж дещо й золота, всього на суму 7,5 більйона долярів. (Пізніше число членів фонду збільшилося, і мав він уже 9.1 більйона долярів). Англієць Кейнс запропонував, щоб кожна держава мала право брати собі з фонду стільки грошей, скільки вимагає стан її фінансів, але американці внесли в цю пропозицію зміну, за якою на кожну видавану позичку потрібна згода більшости директорів Фонду.

Міжнародний Монетарний Фонд почав функціонувати в 1947 році. Але швидко виявилося, що 40-ві роки — це не 20-ті роки, після першої світової війни. Єдиною твердою валютою, якої всі домагалися, був тоді американський доляр. Коли б директори Фонду задовольнили всі просьби держав про позички, то впродовж одного року американський вклад в сумі 2,750,000,000 долярів був би вичерпаний.

Европейські держави взяли з Фонду кількасот мільйонів долярів, і після того він не виявляв більшої діяльности. Для фінансового оздоровлення Европи почав діяти Плян Маршалла, який привів вільні европейські країни до нормального господарського стану.

Міжнародний Монетарний Фонд не грав тоді більшої ролі в економіці держав, але майже два роки тому його керівником став згаданий уже Пер Якобссон. Він використовує всі можливості, щоб керований ним Фонд виконував своє призначення. В Фонді є тепер тільки на 1,5 більйона долярів і золота. Якщо цей Фонд має бути спільною резервою для вільних країн, то його треба збільшити, вклавши 1,375,000,000 американських долярів і відповідну кількість золота.

Пер Якобссон — „скептичний оптиміст". Він вказує на те, що економіка вільних країн зовсім не зреаґувала на випущення „Спутніка". Совєти далі експериментують, але не можуть похвалитися нічим у ділянці економіки, хіба тільки новими плянами Хрущова, які мають бути виправданням нових невдач, бо населення СССР все ще живе на дуже низькому рівні. Якобссон бачить тепер загрозу інфляції в деяких державах Латинської Америки, Африки й Азії, і він невдоволений з деяких американських кіл, які хотіли б поставити нові бар'єри між ЗДА і вільним світом.

Але Пера Якобссона дуже тішать осяги, які здобуто на теренах, зруйнованих війною. Він вірить, що його Фонд допоможе втримувати в здоровому стані економіку держав, які розвиваються на засаді вільних підприємств.

Любомир О. Ортинський

МЮНХЕН ПІД ОСІНЬ 1958 РОКУ

Після двох років відсутности в надізарській столиці я не сподівався відкрити в ній якихось більших змін. Я їх таки й не знайшов, не зважаючи на те, що за двадцять чотири місяці заповнились новими будівлями житлові квартали богемістичного Швабінґу, робітничо-урядничого Ляйму й інших дільниць. І тільки великі вазони квітів, виставлені вздовж центральних вулиць міста на відзначення вісімсотріччя його заснування, надали містові більшої інтимности і дещо збалянсували баварську рубашність.

Пивоварський Мюнхен нарфумується

А все ж таки є зміни. Тоді, як у перших роках німецького „господарського чуда" акцент життя лежав на кількості, була слідна, як наслідок голодних років і карткової системи, гарячкова погоня за забезпеченням шаф і хатніх спіжарок різним товаром „на всякий випадок", тепер помічається стабілізований добробут з неприхованими тенденціями до вибагливости, а то й люксусу. Запах пива і смаженого вола, що звисав над містом у першій половині п'ятдесятих років, все далі витискає добра перфума; мерехкотять вулиці вибагливими шовками, що виніжнюють навіть чотирикутних жінок і зм'якшують профілі альпійським сонцем і вітром осмалених мюнхенців. І взагалі багато дечого, що ще кілька років тому було чуже, вспіло задомашнитись. Взяти б для прикладу німецьке військо. Пригадую, як десь весною 1956 р. на вулицях міста вперше появились були вояки нової німецької армії. Здивованими і радше неприхильними поглядами прийняла їх тоді вулиця колишнього „Гавптштадт дер Бевеґунґ" (столиці націонал-соціялістичного руху), а в кабареті на „українській" Дахауер штрасе, в „Апольльо" щось місяць ішла пародія на новий „барас", включно з тим, що перед вступом до кабарету стояли в комічних, нібито військових уніформах старої армії, два блазні. Сьогодні шинеля нової армії злилася з веселкою барв вулиці і вже належить їй, як нерозривна цілість. І якщо за її носіями викручують собі голови, то хіба дівчата, і не зі здивування чи погорди, але з причин, що диктують притягання полюсів або, простіше висловившись, з жіночої кокетерії.

„Баварська" Україна постатечніла

На жаль, я не мав змоги відвідати всі центри й кузні українського політичного й культурного життя Мюнхену, але все ж таки вспів стиснути руку достатній кількості її головних речників, щоб схопити сучасний тон українського життя в Мюнхені. Характеризуючи найзагальніше цю нову тонацію, я сказав би, що з колишнього фортіссімо вона перейшла на модерато. Причин на те склалось багато, а одна з головних це таки поважне проріджения нашої громади і пересунення пересічного віку її членів на добру сороківку і вгору. А в тому віці вже не так дуже „палиться під чуприною", хоча, очевидно, дехто шумить і мусує до кінця свого віку. На те вже нема ради.

Подібно, як в житті довкілля, так і в побуті нашої громади в Мюнхені, позначається стабілізація. Вже нема тої „валізкової" атмосфери і номадських настроїв першої половини п'ятдесятих років, в переважній більшості теперішні українські мешканці Мюнхена рішились на сталий побут в ньому. А впарі з таким рішенням вони змінили свій стиль життя: вже не чекають на те, щоб в якихось нових умовах і країні почати жити, але — вже живуть, влаштовуються, знаходять працю. І тільки старші віком та хворі й далі чекають, бо мусять, на допоміжну пайку, і тільки для них завжди потрібна допомога наших організацій.

На тлі побутової нормалізації притупились дещо партійногрупові вістря. Може тому, що противники вже вистріляли більшу кількість амуніції-чорнила, і вже стає нудно повторювати давно заялозені штампи. Але від притуплення до якоїсь конструктивної співпраці ще далеко. Остання покищо зводиться до спільних „вічная пам'ять" над могилою в Роттердамі... Правда, люди різних політичних середовищ, а радше їх мюнхенських штабів зустрічаються, говорять між собою, але застосовують т. зв. мову квітів. Це навіть до деякої міри новий стиль у нашому політикумі, стиль, який полягає в тому, що до доброго тону починають належати взаємні відвідини політичних противників і обов'язкові декларації про якнайкращу настанову до координаційно-консолідаційних або, як ще тепер в Мюнхені кажуть, коекзистенційних замірів. Очевидно, з тих дипломатичних реверансів ще нема ніяких поважних конкретів, але все ж їх треба цінити позитивно. Бо скорше зможуть договоритись до чогось люди, які говорять одне одному цензурні речі, ніж ті, які розставляють собі „по кутах фамілію".

А втім, реальний стан змушує критично думаючих усвідомлювати собі, що тепер стоїть проблема не в поширюванні, не в рості, а в збереженні того, що є, бо такий є фактичний стан. В Німеччині вже нема де проявляти експансії, здобувати нових віроісповідників для своїх ідей і програм, вже хоча б тому, що там переважна більшість причетна до якогось центру, а аванґарди не можуть себе взаємно аґітувати... остається ще хіба великий простір за великою водою з великими, як ще декому здасться, можливостями.

„Наші" американці

В останніх роках серед українців в діяспорі помітний великий туристичний рух. Передусім часті бувають відвідувачі з Америки. Вони привозять першоджерельні інформації про всі деталі життя давнтавнів, про моду на „Союзівці" і взагалі про життя високого американсько-українського товариства. З другого боку, є в Мюнхені сумлінні відборці на цей товар, і, якщо ви не до деталів зорієнтовані у всіх справах українського Ню Йорку чи Торонта, не заходіть з такими в розмову, бо „зріжетесь" у перших п'яти хвилинах. Але назагал поінформованість про життя в Америці, про турботи, успіхи й неуспіхи правильні і точні, хібащо трапиться якийсь „американ", який хоче звернути спеціяльну увагу на себе й продукується всякими дивоглядами. Так, для прикладу, бувають фацети, що на приїзд до Европи спеціяльно закуповують десь на Бродвеї екстраваґантні „мушки" або „мотильки" чи іншу сорочку, якої не носять на Сьомій вулиці, але в якій парадують по вулицях і під церквою в Мюнхені з легкою підсмішкою. Хай собі побавиться.

Ярослав Курдидик

ДВА АТОМОВІ БОМБОВИКИ ПРОТИ КОЖНОЇ ВОРОЖОЇ ДИВІЗІЇ

З вісток, передаваних пресою, радіом і телевізією, виходить, що напруження між Сходом і Заходом за останні тижні чимраз більше посилюється і що з того напруження виринають два основні питання: 1. Чи серйозно думають ЗДА про припинення нуклеарних проб та розгляд питання про запобігання несподіваному нападові і чи для цього підходить теперішня пора? 2. яка форма війни — мала чи велика — могла б розвинутися, коли прийшлося б розпочати воєнну інтервенцію в обширі Формози?

Є здогади, що на перше питання, хоч яке воно скомпліковане, цим разом ЗДА доведеться відповісти старотиповим, московським „нєт". З того, що большевики вже розпочали і що вони вже намітили в справі припинення нуклеарних проб та виключення несподіваного нападу, виходить, що, не зважаючи на перфідне й рафіноване маскування, вони прагнуть до того, щоб форум ОН, а точніше їхній орган, який розглядатиме цю проблему, перетворити у свою шпигунську аґенцію, яка розкривала б усі таємниці, що лягли в основу оборони ЗДА, а передусім таємниці алярмуючої системи SAC (Стратеджік Ейр Командо). В такому разі большевики змогли б бодай частинно паралізувати акцію відплати, знаючи заздалегідь, коли, звідкіля і в якій кількості летітимуть на них американські атомові бомбовики і т. д. Відомості, що їх большевики таким чином одержать, не стоятимуть ні в якому відношенні до того, що подасть про себе Москва, яка прозрадить зі свого боку мінімум, а досягне максимум. І тому можна уважати за правильні думки багатьох европейських знавців, що напруження на Середньому й Далекому Сході створене большевиками для того, щоб „розм'якшити" ними Захід.

Бо й справді большевики галасують про те, як би то виключити можливість несподіваного нападу з повітряних просторів, а тим часом їхні підводні човни постійно маневрують в обширі територіяльних вод усіх західніх альянтів, не виключаючи й ЗДА і збоку цих підводних човнів можна сподіватися такої самої загрози, як і з повітряних висот.

Щождо форми майбутнього зудару в малій, льокальній чи великій війні, то у загальному викристалізовується думка, що, не зважаючи на дуже різкі заяви з обидвох боків — Сходу й Заходу, до війни в обширі Формози не дійде, але коли б вона вибухнула, то з часом переросла б у велику модерну війну. В зв'язку з такою можливістю відбулася жива виміна думок в колах воєнних знавців, які ставлять руба такого порядку питання: що протиставитиме Захід, а точніше ЗДА тим велетенським масам війська, яке вже мають готовими червоний Китай і СССР (Китай проголосив мобілізацію і, при допомозі большевицької зброї, може дуже помітно побільшити свою мілітарну міць). Як дуже влучну відповідь на це питання варто процитувати заввагу заступника шефа штабу турецької армії: „Якщо прийде до зудару в обширі Формози, то ЗДА можуть перехилити баланс воєнних дій негайно у свою користь, протипоставивши кожній дивізії по комуністичному боці два атомові бомбовики і від першого ж дня розпочавши масове бомбардування. Це означатиме параліч усіх китайських і совєтських вихідних баз і портів, а далі — катастрофальний розгром всього ворожого запілля. Це буде перша такого роду війна, заявив цей старшина, — і тому важко вгадати, що після того настане — заламання і капітуляція ворога чи продовження війни у таких виявах, які треба буде імпровізувати, бо ледве чи їх передбачають теперішні стратеґічні засади".

Немає сумніву, що в Пентаґоні розроблено дуже точно пляни, коли і як розпочати бої, якби на те зайшла потреба. Якраз ці „таємниці" намагаються розгадати і кожний по своєму насвітлити різні коментатори. Коли йде про те, хто перебрав би головний тягар боїв в обширі Формози, то всі згідні в тому, що це важке завдання припало б головним чином бойовій фльоті, бо вона мала б перевезти на авіоносцях різного типу літаки, а далі включити в дію атомові і звичайні підводні човни, забезпечити безпеку десантам та постачанню і цілою силою свого вогню включитися в головні дії. Тому припускають, що бойова фльота зазнала б найбільших втрат. Але все залежатиме також від того, як швидко вона зможе в цей процес включитися. Чим швидше, тим з більшою користю і меншими втратами для себе.

Чимраз менше воєнних знавців вірять у те, що майбутню війну можна буде покінчити за 30-60 днів, але незмінним залишається погляд, що перші дні війни, в які переведене буде масове бомбардування, рішатимуть про остаточну перемогу.

Д-р Дмитро Бучинський

ЗІ ЗГАДОК НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ

(10)

„День чи два перед тим одержала я останнього листа, поміченого 23 чи 25 лютим, бо дата написана нерозбірливо, нечітко. Дон Альфонсо писав:

— Мені дуже погіршало. І хотів би я, доки маю силу вдержати перо, сказати тобі все те, чим переповнене моє серце. Це значить: віддати тобі його ще раз, віддати ціле, до останнього удару. Я не боюся смерти, бо вірю у безсмертя. Несмертельне безсмертя мусить існувати, коли існує любов. Бо одного життя, короткого й обмеженого, було б замало, щоб вмістити в собі любов. Як знаєш — я цілком самітний. В готелі. Але так добре. Так найліпше. Принаймні не бачу коло себе тих, що називали себе моїми близькими, а були лише байдужі і чужі люди. Тепер зі мною тільки ти — завжди присутня, хоч і далеко.

Твоя рука тихенько закриє мені очі, коли вони згасатимуть; ляже на них пестливим ніжним дотиком. Ти приймеш мій останній віддих, і він житиме у своєму серці — єдиному для обох — як ти це колись співала, пам'ятаєш? — у тій моїй улюбленій пісні:

Моє серце — б'ється у твоєму;
Одно — для обох!

Так житиму далі у твоєму серці, аж доки не зустрінемось знову у вічності, навіки... Бути завжди з тобою, ніколи більше не розлучатися. Ця думка є не тільки потішенням, але найбільшою радістю.

Чого міг би ще я бажати? Єдина ти у цілому світі знала і знаєш — яким мучеництвом було моє життя. А твоє? Коли подумаю про це, здається мені, що вмираю від болю. Скільки страждань дав я тобі. Бо я був причиною всього того, що прийшло потім. Я був причиною твого вигнання з Еспанії, твоїх блукань світом, без „певного завтра". Я був причиною, а хотів би дати тобі осліплюючосяйливе щастя. Але я був завжди найнещасливішою, найбезсильнішою, найслабшою істотою — без волі, без сили і без влади...

З дитячих років вирвали мені всі людські права, щоб залишити тільки право на трон, династичні права!

Як тобі сказати, де знайти слів, щоб у них вкласти: чим ти була для мене? Але ти це знаєш, ти це відчуваєш? Правда?

Трохи непов'язаний, дивний мій лист. Це тому, що почуваю себе таким слабим. Але ти зрозумієш його, бо читатимеш серцем.

Цілую край твоєї одежі — завжди чорної! — вічної жалоби по щастю, що ти його ніколи не зазнала. Цілую ноги твої, як цілують ноги святої статуї: побожно, покірно й палко. Цілую руки твої — світлі, що тримали у своїх долонях все моє щастя.

Не оплакуй мене, моє життя, бо не розлучаємось з тобою, а я йду до тебе, щоб бути завжди з тобою, скрізь з тобою, невидимий може, але завжди присутній. Бо вже ані час, ані простори, ані вигадані людьми жорстокими — пересуди, не матимуть наді мною влади. Буду вільний нарешті. Вільний цілком і від усього. Не оплакуй же мене, бо я з тобою. Але люби мене ще, люби завжди. Твій завжди А.".

Вірний собі до кінця наш лицар, — доповнив свою вістку Королів, — наш малий Дон Кіхот! — як він сам небе любив називати.

Неповних десять місяців проминуло від смерти дон Альфонса, як занепав на здоров'ї Королів, а добило його передчуття арештування. Дуже коротко перед смертю сказав він:

— Навесні господарюватимеш уже сама. Посадиш (на городі), що схочеш, а мені на могилу — барвінок.

Про смерть свого дружини Наталена Королева розказує таке:

„Дев'ятого грудня закінчив писати останню сторінку свого рукопису „Згадки про мою смерть". Згадував у цій книжці всі ті випадки, коли бував у смертній небезпеці. Назавтра мав їхати до Праги. Які мав справи, про це ніколи Естрелліті не говорив. Той раз був дуже схвильований. Не спав. Вставши рано, не міг рішитися: їхати чи ні.

— Поїду! Але, як повернуся, то більше вже нікуди не поїду.

Повернувся аж на другий день, 11 грудня 1941-го року, в четвер, о восьмій годині вечора. Нарешті озвалась за вікном умовлене свистіння арії з „Кармен". Естрелліта побігла відчинити. Королів стояв на порозі; не мав ані втомленого, ані блідого вигляду. Здавалося, що був навіть здоровішим, як від'їздив.

— Слава Ісусу Христу! — привітався. — Добрий вечір. Вмочив пальці у свячену воду, що за старосвітським звичаєм була в „кропильничці", яка висіла біля дверей. Перехрестився.

— Слава Богу! — промовив з облегшенням. Похитнувся. Естрелліта підхопила його. Але тіло було таким важким, що вона разом з ним упала на підлогу передпокою.

Королів розплющив очі, поворухнув правою рукою, але вже не мав сили піднести її. Естрелліта зрозуміла цей рух: взяла його руку в свою і перехрестила його. Двічі ще поворухнув повіками і лишився нерухомий: без хропіння, без агонії — життя відлетіло в одну мить....

На столах лежали купи аркушиків: замітки, рукописи, малюнки, яких уже ніхто не закінчить... Тепер всі ці аркушики перестали бути живими думками. Відлетів творчий дух, що їх оживляв... Тепер вони перетворились на сотки малих небіжчиків, яких треба було поховати. І може цей другий похорон, відбутий вдовою мовчки, без співів, людей, кадильного диму — був ще болісніщим..."

*

Ці наші скромні ювілейні згадки про Наталену Королеву дають нам, хоч не повну, але досить ясну відповідь на два питання, якими, як твердить сама письменниця, досі ми не цікавилися, а саме: хто така Наталена Королева і яким способом вона опинилася серед нас. Пишучи ці рядки, не хочемо їх робити непомильно-догматичними, а віримо, що вони придадуться майбутнім дослідникам життя й творчости нашої Ювілятки, і ця придатність їх для майбутнього історика нашої літератури наказала нам покористуватись доступними ще сьогодні матеріялами, бо про завтрішнє не багато можемо сказати.

(Кінець буде).

БОРОТЬБА З РЕЛІГІЄЮ НА УКРАЇНІ

„Радянська Культура" з 24 липня ц. р. вміщує алярмуючу статтю на тему антирелігійної пропаганди. Виходить, що навіть у такому індустріяльному місті, як Харків, релігійні настрої серед населення набирають розмірів, які непокоять владу. Автор статті Г. Чернуха, керівник „школи атеїстів", вимагає підсилити безбожницьку пропаганду і вести її „повсякденно й систематично серед віруючих, що працюють на фабриках, заводах і в установах, а також на місці, де вони мешкають". Агітатори - атеїсти, — пише Чернуха, — виявили ряд фактів, які свідчать, що прихильники релігії і особливо сектанти ведуть активну пропаганду своїх „антинаукових" поглядів, намагаючись залучити щораз нових прихильників. Діяльність баптистів виявили комсомольці в ряді харківських лікарень. Сектанти, — обурюється Чернуха, — всіляко поширюють свої впливи серед молоді, особливо дівчат. У квітні ц. р., пише він, відбувалися збори секти „Христові наречені" в будинку ч. 10 на Пензенському провулку, на яких було присутніх 18 дівчат. „Сестра Соня" (прізвище Чернусі не вдалося встановити) зробила на цих зборах доповідь про норми поведінки дівчини. Члени цісі секти дають перед Богом обітницю чернецтва. Школи атеїстів, які підготовляють агітатарів-антирелігійників, мусять бути зорганізовані по всіх районах Харкова, по всіх містах області, на кожному підприємстві, в кожному колгоспі й кожному радгоспі — закінчує свою статтю Г. Чернуха.

ЛЮДИНА І ПАШПОРТ

Совєтський громадянин приїхав до незнайомого йому міста і спинився в готелі. Адміністратор поінформував його про правила проживання в готелі і попросив дати пашпорт. Здавати пашпорт адмін. „на схов" — річ обов'язкова. „Дорогий товаришу, — сказав новоприбулий, — завтра я мушу відвідати деякі установи, в яких без пашпорта тяжко обійтися. Чи не можна залишити у мене на руках цей документ?" — „Ні, — сказав адміністратор, пашпорт ви одержите щойно в день від'їзду". Наступного дня новоприбулий почав з того, що пішов до банку одержувати гроші. Оскільки він не мав пашпорта, грошей йому не видали. На пошті він не міг одержати пересланої на його ім'я посилки. Йому відмовили виписати перепустку на фабрику, бо, щоб пройти на фабрику, обов'язково треба показати пашпорт. Розгублений новоприбулець кинувся до готелю з просьбою видати йому на кілька годин його власний документ, але нічого не добився. „Виїжджайте з готелю і забирайте свій пашпорт", — почув він у відповідь.

Я, — пише до редакції „Правди" автор цього листа М. Труба, — опинився в становищі такого новоприбульця в Києві і цілу годину благав адміністратора готелю зробити для мене виняток із пашпортом, але жадні мої аргументи на нього не вплинули.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Румунії

Фестиваль в українському селі

22-го червня відбувся в українському селі Дарманешта (Румунія) культурно - спортовий фестиваль з українсько-румунською програмою. На фестивалі виступив хор під керівництвом Павла Кордуша. Фестиваль відкрив голова сільської ради Дмитро Шведуняк. Крім пісень і танців входили футбольний і волейбольний мечі.

Українці в Добруджі

Букарештський „Новий Вік" помістив в 154 ч. статтю - розповідь мешканця Добруджі Тимофія Захаренка з села Мурігйол, в якій він оповідає історію українських поселенців у цій провінції. В його селі є багато українців, нащадків запорозьких козаків, але не всі признаються до своєї нації. Від 1949 р. в селі існує українська семирічна школа. Організатором її був проф. Василь Вакарчук. Його одначе скоро з того села забрали.

В Бразилії

„Назар Стодоля" в Куритибі

На сцені філії Хліборобського Освітнього Союзу в Куритибі драматичний гурток виставив п'єсу Т. Шевченка „Назар Стодоля". Для успіху „Назара Стодолі" мусить дуже старанно попрацювати режисер, а разом з ним і виконавці. Шевченко в п'єсі показав різні верстви суспільства української козацької доби, життєву їх переплетеність між собою та перемогу добра, правди, ідеалу, до чого доходиться через численні випробування. Отже, маємо мелодраму, написану у винятково ліричних тонах.

Режисер вистави, п. Євген Чорноморець, зрозумів свої завдання, працюючи над „Назаром Стодолею". Він головну увагу звернув на чіткість сценічних образів, на схарактеризування кожного героя зокрема. Тому навіть незначна роля не випадала з поля зору глядачів; відчувалася її потреба у виставі, загально розумілося її призначення та її автора.

Виконавців же було чимало, через те й режисерської праці потребувалося дуже багати. Виконавці також доклали великих зусиль, щоб п'єса мала найбільший успіх, щоб її найкраще сприйняло наше громадянство. Часті й гучні оплески присутніх яскраво свідчили про повний та незаперечний успіх вистави. Таким чином, постава „Назара Стодолі" драматичним гуртком Куритибської філії ХОС-у цілком себе виправдала, і в площині моральній і матеріяльній.

Не встигла п'єса пройти на куритибській сцені, а вже довелося наступної неділі подавати її вдруге, цього разу вже в новозбудованому приміщенні Портонської філії ХОС-у.

Український Літературно-Мистецький Клюб
Ню Йорк, 149, 2-га Ев.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю дня 26-го вересня ц. р. відбудеться вечір присвячений враженням із подорожі до Мехіко. Говоритиме п. Борис Ржепецький. Вечір буде ілюстрований кольоровими фотографіями. Початок о год. 8-ій вечора.

Замість квітів на могилу бл. п. Радника Сильвестра КАРАТНИЦЬКОГО складає — $10.00 на Залишенців в Австрії Родина ПАЦЛАВСЬКИХ в Ню Йорку

Як збирають врожай на Алтаї

В Алтайському краю, на Сибіру, куди на збирання врожаю вивозять щороку з України десятки тисяч молоді, заплановано зібрати в 1958 році 300 мільйонів пудів збіжжя. Про те, як реалізується це завдання, повідомляє кореспондент „Правди" 15 вересня. І так, на 10 вересня в рахунок 300 мільйонів колгоспи і радгоспи Алтаю зібрали тільки 55 мільйонів. Що ж затримує обмолот збіжжя і здачу його державі? — запитує кореспондент „Правди", і сам відповідає на це питання: головна причина — послаблення організаторської роботи партійних органів, відсутність оперативности в керівництві збиранням врожаю. Внаслідок цього, доносить кореспондент, під час косовиці, в найгарячіші дні, 7,000 комбайнів стояли без діла. Загальний образ жнив дуже сумний: скошене збіжжя лежить у валках на площі майже 3,500,000 гектарів — це три чверти скошених зернових культур. Наявність машин дозволяє щодня обмолочувати збіжжя з 300 тисяч гектарів, а обмолочується в два рази менше, бо в більшості колгоспів видайність машин дуже низька.

ПОМЕРЛА ПИСЬМЕННИЦЯ, НАКЛАД ТВОРІВ ЯКОЇ СТАНОВИВ ПОНАД 10 МІЛЬЙОНІВ

Ню Йорк. — В Ню Йорку у віці 82-ох років померла письменниця Мері Робертс Райнгарт, яка написала кількадесять книжок і заробила на них великі гроші, яких дуже потребувала, коли її чоловік збанкрутував. Вона видавала кожного року одну книжку, і коли їй було 75 років, то наклад проданих її книжок виносив понад 10 мільйонів примірників.

ЧЛЕНИ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ МАЮТЬ РЕЄСТРУВАТИСЯ ЯК АҐЕНТИ МОСКВИ

Вашинґтон. — Член-екзамінатор Контрольної Ради Підривних Дій Френсіс А. Черрі заявляє, що члени комуністичної партії в цій країні повинні реєструватися в урядових аґенціях як аґенти Москви, знаряддям якої вони є. Черрі виступав в Апеляційному Суді від Контрольної Ради як її екзамінатор, щоб ствердити, що попереднє рішення цієї ради є правильне, це значить, що зареєстровані члени комуністичної партії повинні зголоситися як аґенти чужої держави.

ЄВГЕНІЯ ЗАРИЦЬКА

як „Кармен" в опері „Кармен" Бізе, в Королівській Опері Ковент Гарден, Лондон.

В Ню Йорку виступить одинокий раз в Тави Гол, в суботу, 25-го жовтня ц. р., год. 8.00 веч. Акомпаньямент: проф. Р. Савицький. Квитки в передпродажі в наших книгарнях.

● **В Оренджі, Тексас**, під час бурі, що тривала дев'ять годин, впало 14 цалів дощу, заливши 200 домів та заблькувавши автостради. В деяких домах вода доходила до висоти трьох стіп, а на автостраді ч. 90 до 20 цалів.

ПЕРЕД ПЕРШІСТЮ СУАСТ — СХІД У ВІДБИВАНЦІ

„Союзівка" гоститиме відбиванкарів — УСК — Ню Йорк оборонець титулу — Жінки на старті.

Осінній спортовий сезон Сходу Америки відкриває відбиванковий турнір на „Союзівці". Буде це дальшим продовженням важливих на нашому терені спортових зустрічей, для яких „Союзівка" стала вже традиційним місцем. Тут же ж, на „Сюзівці" відбулися недавно імпозантні сітківкові змагання за першість Америки й Канади — як також і за чашу „Союзівки" — тут з черги, відбудуться і змагання у відбиванці за першість СУАСТ — Схід. Першунові, крім почесного титулу, припаде ще й чаша „Союзівки", що буде гарним додатком до йменя першуна.

Формально — турнір на „Союзівці" буде першою осінньою рундою змагань за першість СУАСТ — Схід на рік 1958—69; друга, весняна рунда, відбудеться при кінці лютого 1959 р. і дружина, яка добуде найбільшу суму точок в обох турнірах — стане першуном СУАСТ — Схід. Для неї є тоді відкритий шлях до фіналів за першість Америки й Канади, що їх влаштовує наша спортова централя — УСЦАК.

В минулому сезоні першуном СУАС — Схід була сильна відбиванкова дружина УСК — Ню Йорк, що змінила першуна 1956—57 р., „Тризуб" — Филаделфія. Тимто, на плечах відбиванкарів УСК — Ню Йорк лежить важкий обов'язок оборони свого титулу першуна. Оборона не буде надто легкою; на важкому шляху до почесного титулу першуна стануть такі сильні дружини як віцепершун 1957-58 „Довбуш" з Ню Гейвену, неостаннє слово буде мати й раніший першун „Тризуб" — Филаделфія, симпатичні Білоруси — гості „Ньоман" — Савт Амбой, небезпечний „Беркут" — Перт Амбой, чи повна несподіванок „Скала" — Нюарк. До цієї плеяди дійде ще й недавно зорганізована дружина „Плай" — Ню Йорк, що не так то й дуже давно добула перемогу у змаганнях на „Союзівці".

Турнір на „Союзівці" буде мати ще одну своєрідну новість: появляться нарешті на відбиванковому грищі наші пані, що досі виступали тільки на своїх власних „подвір'ячках". Відбиванкова жіноча дружина УСК — Ню Йорк, минулорічний першун, буде мати нагоду, поміряти свої сили з такими конкурентами як жіночі дружини „Беркута" з Перт Амбою, чи „Довбуша" з Ню Гейвену. Не останнє слово будуть мати й жінки „Тризуба" з Филаделфії, що в минулому сезоні набрали вже деякої змагової рутини у змаганнях з жіночими дружинами на свойому терені. А може з'явиться і ще якась, досі невідома на нашому спортовому терені жіноча дружина? Було б це дуже додатнім явищем, а турнірові на „Союзівці" додало б більшого „сплендору".

Як бачимо, турнір на „Союзівці" буде мати своєрідний посмак, не тільки спортовий, але й товариський. Треба сподіватися, що наші виспортовані пані будуть не тільки змагатися на відбиванковій площі за титул першуна; напевно всі стануть до змагань за йменя „міс Союзівка", що і є атракцією програми осіннього Союзового Фестину на „Союзівці" в дні 28 вересня ц. р.

С. Жарський

УКРАЇНСЬКИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ КОНҐРЕС У БРЮССЕЛІ

(Закінчення зі стор. 1-ої)

зволу на відбуття будь-якої власної конференції, чи хоча б власного показу Конгрес УХР, Архиєрейська Служба Божа, а відтак концерт української церковної пісні, що відбувся вечером 21 вересня, принаймні до деякої міри виповнили прогалину, що постала була на світовій виставці по відношенні до України і як наслідок московської колоніяльної політики.

На закінчення цього Українського Дня, програма якого, подібно зрештою як і наради конгресу, були реєстровані бельгійською пресою, відбулася товариська зустріч доповідачів і організаторів Конгресу, що її влаштував в приміщенні Українського Допомогового Комітету його провід. Відрадним явищем треба назвати факт, що в цій товариській зустрічі взяли участь українські діячі без різниці конфесійних і політично-групових різниць.

Під впливом критики бельгійської преси, а теж і української, керівники совєтського павільйону в останній хвилині проголосили т. зв. студійні дні, присвячені кожній з п'ятнадцяти республік. Наскрізь імпровізована програма цих днів зводиться до висвітлювання в телевізії побутових фільмів, награвання пластинок і вивішування прапору республіки. День УРСР відбувся 23 вересня і подібно як всі інші пройшов цілком непомітно.

В Литтл Року плянують відкривати приватні школи

Литтл Рок, Аркенсо. — Минулого тижня в Литтл Року зорганізувалася Приватна Шкільна Корпорація, яка плянує вести ті 4 середні школи, в яких досі не відбувається навчання в зв'язку з тим, що згідно з рішенням суду, в центральній середній школі мали б спільно навчатися негритянські і білі учні. Рішення суду не відноситься до приватних шкіл. Шкільна Рада в Литтл Року звернулася з запитом до Окружного Суду ЗДА, чи вона може законно винайняти приватній шкільній корпорації міські шкільні будинки. Якщо суд вирішив би, що не можна віддавати шкільних будинків приватній корпорації, то це мало б вплив на голосування в суботу 27-го вересня, бо тоді населення вирішує, чи всі школи в Литтл Року мають бути об'єднані чи ні. Стейтовий суд зачартерував Приватну Шкільну Корпорацію, яку підтримує губернатор Орвел Е. Фобус, бо хоче тим способом не допустити до об'єднання шкіл в своїй столиці. Гадають, що федеральний суддя Джан Е. Міллер дасть відповідь Шкільній Раді ще перед виборами, в четвер 25-го вересня. — Також і губернатор Вірджінії Ліндсей Алмонд розглядає можливість відкриття приватних шкіл, щоб не допустити до спільного навчання кольорових і білих учнів. Головний суддя Найвищого Суду Саймон Е. Собелоф відмовився відкласти об'єднання школи середніх шкіл в Норфолку, до яких вписалося 17 негритянських учнів, і які повинні бути інтегровані. Губернатор Алмонд закрив ті школи, і тепер думає відкривати приватні школи. Місцевий Відділ Ліги Жінок Виборців в Шарлоттесвіллі, Вірджінія, більшістю 89 проти одного голоса ухвалив резолюцію, щоб губернатор відкрив школи. Жінки домагаються, щоб місцеві чинники, а не губернатор вирішував шкільні проблеми в їхньому місті.

Президент зменшив імпорт олива і цинку на 33 відсотки

Вашингтон. — Президент Айзенгавер зарядив зменшити імпорт олива і цинку на 33 відсотки. Президент заявив, що зробив це тому, щоб допомогти домашньому промислові. Це зменшення імпорту обов'язуватиме від четвертої чверти цього року, це значить від 1-го жовтня ц. р. Вже визначено квоти для кожної держави, які експортують оливо і цинк до ЗДА. Три члени Тарифової Комісії пропонували зменшити імпорт олива і цинку на 50 відсотків, інші три члени цієї комісії пропонували тільки зменшення мита від привожуваних олива і цинку. Це зменшення вдарить по таких державах, які вже давно проти цього протестували: Канада, Перу, Мехіко, Австралія, Південна Африка та Югославія. Минулого року імпорт олива виносив 521,000 тонн, а цього року — 354,720 тонн; цинку ввезли минулого року — 795,000 тонн, а цього року — 520,960 тонн.

● **У Франції** від 25 серпня ц. р. альжирські терористи вбили 14 вояків і поліцаїстів, а кільканадцятьох поранили пострілами з авт. Під час одного з таких нападів у Ліоні, в минулу суботу, поранено п'ятьох поліцаїстів і двох цивільних. Напасники втекли.

● **Індійська преса** зробила сенсацію з факту, що адміністратор одного з великих готелів в Ню Делі не впустив до ресторану видатного діяча з провінції Бенгалі, який був зодягнений в національну ношу гіндуських мусульман т. зв. „доті", що подобає на простирало, закинене через плече на голе тіло. Він бенгальця адміністратор готелю зажадав, щоб він вбрався або в европейський, або в буддистський одяг, що його носить прем'єр Неру. Ганді, що старався замирити індійських мусульман і буддистів, демонстративно носив завжди „доті".

Штучно робить і розганяє хмари

Вашингтон. — Представник фльоти повідомив, що її працівничка д-р Флоренс В. ван Стратен з успіхом робить і розганяє хмари. Ці демонстрації переводила вона ще 29 і 31 липня ц. р., і тепер про них повідомляє. Вона каже, що її липневі покази виявили дійсний успіх, але в цій ділянці треба ще далі працювати. Вона каже, що їй вдалося зробити кілька хмар, також вона могла розігнати дійсні хмари. Але д-р ван Стратен заявила, що вона не може робити штучного дощу, бо на це треба водної пари в повітрі. „Над Сагарою ніхто не може зробити хмари",— каже ця дослідниця. При своїх дослідах вона послуговувалася чорним вуглецем (це те, що осідає на шклі, коли його тримати над гнотом із нафтової лямпи, коли вона світить). Той чорний вуглець може бути розпущений в воді.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во ім. С. Петлюри, Відд. 189, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 28-го вересня 1958 р., о год. 1-ій по пол., в Укр. Клюбі при 847 N. Franklin St. Проситься членів прибути та вирівняти членські вкладки. — П. Котельницький, секр.

ТАРЗАН, ч. 4332 Воля!

Коли вартовий знепритомнів, тубілець миттю скочив уперед і замкнув за ним двері.

Він пішов до бюра капітана і забрав дорогоцінну маску . . .

А тоді поспішив до дверей, де затримався на хвилинку, щоб перевірити небезпеку, перед тим, як кинутися в темряву.